

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:5

Onder redactie van Prof. Dr K. Schilder.

Medewerkers: Ds F. A. den Boeft, Helpman; Ds E. T. v. d. Born, Amersfoort; Prof. P. Deddens, Kampen; Ds D. van Dijk, Groningen; Ds J. Francke, Rotterdam; Prof. Dr S. Greijdanus, Kampen; Prof. B. Holwerda, Amersfoort; K. v. Huizen, Groningen; A. Janse, Breda; Dr P. Jasperse, Leiden; Ds B. Jongeling, Sappemeer; Ds H. Knoop, Rotterdam; Dr G. K. Schoep, Den Haag; A. Schilder, Den Haag; Ds J. Smellik, Apeldoorn; Dr H. Smilde, Groningen; D. Stroo, Bussum; Prof. Dr C. v. Til, Philadelphia, Pa, U.S.A.; Prof. C. Veenhof, Utrecht; Ds G. Visée, Kampen; Ds F. de Vries, 's-Gravenhage; Ds D. K. Wielenga, Rotterdam; A. Zijlstra, Groningen.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan: Prof. Dr K. SCHILDER, Vloedijk 14, Kampen. Adm.-adres: Oosterbaan & Le Colatre N.V. — Goes.

Postrekening No. 406040 ten name van BUREAU „DE REFORMATIE" — GOES Telefoon No. 8424.

Abonnement: f4.— per half jaar bij vooruitbetaling. Voor het Buitenland en Ned. Indië f10.— per jaar. Advertentiën: 10 cent per mm. Losse nummers 20 cent.

INHOUD: Hoofdartikel: De oude strijd, 3. — Uit de Schrift: De betrouwbaarheid van het Woord des Heeren, 1 Kon. 17:24. — Kerkelijk leven: Een „mannelijk" antwoord? „Vóór den zomer".... „Eenheid des Geloofs". Over de „Stichting". Contact met Londen. Diakenen. Perfectum en futurum (aan Ds Y. K. Vellenga). Wie kan helpen? Nogmaals: insake de zending. — Opvoeding en onderwijs: Een brief aan de Vrije Universiteit. Nog eens: de A.N.O.V.-kwesitie. — Uit het pol. en soc. leven: Klare taal te Pangkal Pinang. — Groninger brieven. — Boekbespreking. — Stemmen uit onze Kerken. — Perschoon. — Kerkenleuzen.

HOOFDARTIKEL

De oude strijd.

(Referaat, in verkorten vorm gehouden op den dag der Theol. Hoogeschool, op 2 October 1946.)

Maar daarmee was nog geen einde gemaakt aan de dreiging en den invloed van de baptistische of doopersche opvattingen over verbond en doop. Daarom gaat Ds Pieters nu in een grondig historisch en principieel betoog uiteenzetten, hoe deze doopersche geestesrichting al sinds de reformatie groote schade heeft toegebracht aan het geestelijk leven der kerk. Hij merkt daarbij op, dat er ook in zijn tijd „onder de vrienden der waarheid" alsmede onder de „afgescheiden gereformeerden" niet weinigen zijn, die in hunne godsdienstige denkbelden, met opzigt tot het op den voorgrond stellen van den verborgen raad Gods, de eenzijdige en bekrompene Evangelieprediking hun begrip van het genadeverbond, de sacramenten en van de kerk op een BAPTISTISCH STANDPUNT staan" (pag. 7). Het Baptisme is niet maar kortweg te typeeren als de richting, die den kinderdoop verwerpt, maar de diepste oorzaak van deze dwaalleer ligt in het door-elkaar-halen van den verborgen en den geopenbaarden wil Gods.

Van daaruit gaat Ds Pieters den baptistischen gedachtegang ontleden en bestrijden. Het Baptisme neemt den verborgen raad Gods tot uitgangspunt van zijn gedachten, en kent daarom „geene kerk, dan die uit wedergeborenen bestaat; geene Sacramentsbediening dan aan de zoodanige, althans die men meent, daarvoor te kunnen houden". Het plaatst de verkiezing „als een slagboom tusschen den mensch en zijnen God" en ook tusschen den mensch en de sacramenten; het bederft deze laatste, door het sacrament te doen rusten op ons geloof, in plaats van omgekeerd; het laat Gods beloften rusten op den mensch, inplaats van dat deze op Gods beloften bouwt (pag. 5). Vervolgens wordt aangetoond, dat de Baptisten zich ten onrechte beroepen op de gewoonte der apostelen om de gemeente aan te spreken als geloovigen, heiligen enz. (want daarmee richten zij zich niet tot „het beste deel" der gemeente, en evenmin hielden zij alle leden der gemeente voor wedergeborenen, maar zij gingen uit van een „voorwerpelijke grondslag", van „iets, dat alle leden der gemeente gemeen hadden", n.l. hun doop! (25). Daarna wordt weer de gereformeerde verbondbeschouwing uiteengezet op dezelfde wijze als in het vroegere boekje over den kinderdoop. Dezelfde Schriftplaatsen als die, waarover het debat bij ons sinds 1942 is gegaan, komen we ook hier al tegen: Gen. 17, Joh. 8, Rom. 2, Gal. 3 enz. Vervolgens werden enkele in dogmatisch opzicht belangrijke beweringen van den Baptist Willems weerlegd. Deze beweerde, „dat het genadeverbond in deszelfs wezen

een is met de eeuwige verkiezing, althans zich even ver uitstrekt". Pieters antwoordt: „Kan men eene meer onware en ongegronde bewering uitdenken.....? Op welken grond toch kan de verkiezing een verbond genoemd worden? Zijn in alle eigenlijke verbonden, gelijk ons doopsformulier zoo terecht zegt, twee deelen begrepen; wat zijn dan de twee deelen der verkiezing?..... Ieder van Abrahams zaad, die dit teeken niet ontvangt, heeft, zegt God, mijn verbond verbroken. Heeft zulk een dus de eeuwige verkiezing verbroken?" Pieters concludeert, „dat de vereenzelviging der verkiezing met het genadeverbond niets minder dan louter onzin is", en zegt: „laten we bij het genadeverbond en bij den doop de eeuwige verkiezing als een eeuwige daad van Gods wil rusten" (53).

Dan bespreekt Pieters het Baptistische argument tegen de gereformeerde verbondleer, dat men daarvoor „den mensch voorwaardelen stelt door welke te betrachten (niet om welke.....) de mensch, die in het genadeverbond toegezegde heilsweldaden onderwerpelijk deelachtig wordt". De Baptist acht dat in strijd met het geestelijk onvermogen van den mensch. Pieters wijst op allerlei Schriftplaatsen (Deut. 10:16, Jer. 4:4, Ez. 18:31, Joh. 6:29, Hand. 7:51, Hebr. 2 en 3 enz.) om aan te toonen, hoe Christus en de Apostelen wel degelijk in volen ernst de voorwaarden des verbonds verkondigen. Hij maakt de ironische opmerking: „Dubbel jammer is het dus, dat de Profeten en Apostelen en Jezus Christus zelf, helaas! niet eenigen tijd bij de Baptisten les genomen hebben" (56).

Een ander bezwaar van den Baptist ligt hierin, „dat bij deze opvatting van het genadeverbond eene algemeene voldoeningeleer ondersteld wordt, of althans moet worden" (57), en ook, dat men er door in strijd komt met de leer van de volharding der heiligen (58). Al weer dus dezelfde verwijten, die ons in dezen tijd voor de voeten worden geworpen! Pieters betoogt dan den ernst van werkelijke bondsbreuk. Dat wordt nog duidelijker bij een volgend argument van den baptistischen tegenstander: dat deze opvatting van het verbond „in strijd is met de zekerheid en onvoorwaardelijke vervulling van Gods beloften". Pieters antwoordt: „ja, in strijd met Gods beloften, gelijk het Baptisme zich dezelven denkt en opvat; want het Baptisme kent geene voorwaardelijke, maar alleen volstrecte beloften Gods, die aan elk, wien ze geschonken worden, zeker worden vervuld". Daartegenover schrijft Pieters: „De geheele Schrift is gevuld met voorwaardelijke beloften, d.i. beloften, die — wat derzelver vervulling betreft — aan hem wien ze gegeven zijn, aan de volbrenging van eene werkzaamheid, b.v. geloof in Christus en bekeering tot God, afhankelijk zijn, voorwaarden, genomen niet in den zin van verdiensten, waarop, — niet als een ruilhandel, gelijk de heer W. smadelijk schrijft — maar als de weg langs welke de mensch tot de beërfing van het heil, in de belofte toegezegd, kan komen" (60). Als tegenbewijs noemt Pieters een aantal teksten, en wijst op de vervulling der beloften aangaande Kanaän, op de duidelijke uitspraak in 1 Sam. 2:30, waar God de vervulling van Zijn belofte aan Eli onttrekt. Het is duidelijk, „dat de beloften Gods gegeven zijn, wat derzelver vervulling betreft, onder den eisch des geloofs en daar dit niet bij allen gevonden werd, aan wien de beloften geschonken zijn, zoo volgt hieruit, dat het getal van hen, aan wien de belofte geschonken is veel grooter zij, dan van hen, in wien dezelve vervuld worden. En inderdaad, dit verband tusschen Gods belofte, ons geloof, en de vervulling derzelve, is, in de natuur der zaak zelve gegrond" (63).

Dit alles heeft consequenties voor de beschouwing van den doop. „Daar het Baptisme..... geene voorwaardelijke beloften kent, zoo denkt het zich de beloften Gods of hetgeen door den doop beteekend en ver-

UIT DE SCHRIFT

DE BETROUWBAARHEID VAN HET WOORD DES HEEREN.¹⁾

Toen zeide de vrouw tot Ella: „Nu weet ik, dat het Woord des Heeren in uwen mond waarheid is".

1 Kon. 17:24.

De HEERE heeft de weduwe van Sarphat gebracht tot de erkenning, van de betrouwbaarheid van Zijn Woord. Deze erkenning werd Hem door Israël onthouden. Maar nu Zijn eigen volk Hem Zijn eere onthoudt, verwekt de HEERE een heidin, die Zijn lof bezingt. Want Hij is die God, Die zelfs uit steenen Abraham kinderen kan verwekken. Door ons ongeloof kunnen we wel bewerken, dat wij uit het koor van hen, die eeuwig 's Heeren lof bezingen zullen, uitvallen, maar wij kunnen niet beletten, dat de Heere anderen verwekt, die onze plaats onder de schare der zangers zullen innemen. Wij kunnen wel bewerken, dat de erfenis ons ontgaat, maar nimmer, dat onze erfenis niet gegeven zal worden aan anderen. Zoo liet de Heere deze heidensche vrouw treden in de plaats van Zijn bondsvolk. Door alle eeuwen heen moet haar getuigenis worden gehoord tot beschaming van de ongeloovige kinderen des verbonds. Zoo moet deze belijdenis opklinken in de wereld tot den jongsten dag, dat geen ding betrouwbaar is, dan alleen het Woord des Heeren; het Woord, dat wij in Christus hebben zien komen in deze wereld, vol van genade en waarheid. Meer hebben we niet noodig in leven en sterven, dan dit Woord van den waarachtigen God: Christus is de weg, de waarheid en het leven.

Dr M. B. VAN 't VEER †.

¹⁾ Zie de noot in ons nummer van 12 Oct. j.l.

zegeld wordt, ook volstrect en onvoorwaardelijk" (66), n.l. dat de gedoopte uitverkoren of wedergeboren is. Wanneer iemand zich daarin vergist, dan is de doop niets voor hem, zegt de Baptist. Maar dan behoort de toediening van den doop eigenlijk deze te zijn: „ik doop u N. N., zoo gij zijt uitverkoren en wedergeboren" (67).

Maar dan wordt ook aan de zekerheid van het geloof geraakt — dat ziet Pieters heel scherp. Hij vraagt: „waartoe strekt ons dan de doop? Om ons te leeren, dat wij uitverkoren en wedergeboren zijn? neen..... Zal hij ons dan zeggen, dat de uitverkorenen en wedergeborenen zalig zullen worden? Goed. Maar wie twijfelt daaraan?..... Wat moet toch de gedoopte op het Baptistisch standpunt met den doop beginnen? Hoe er mede werkzaam zijn? Is hij tot versterking van zijn geloof en tot een steun voor zijn wankele vertrouwen? neen, niets minder dan dit" (67). „Niet alleen dat het Baptisme de belofte des genadeverbonds voor ieder gedoopte vernietigt en onbruikbaar maakt, maar evenzeer doet het dit ook de belofte des evangelies....: deze strekt zich immers niet verder uit dan tot de uitverkoren(en)... En om dit te weten drijft het den mensch steeds in zich zelven!" (de kwestie van de „kenmerken" is hier dus ook in geding).

Ik zie er van af, hier verder te citeren, als is het de moeite meer dan waard. Alleen vermeld ik nog de rake typeering van het Baptisme op bidx. 84: „Subjectief, als het is, denkt het zich al het objectieve door God aan zijne kerk geschonkene, als: het Evangelie der genade, hare beloften aan zondaren, Christus en zijne aanbieding, de geheele uitwendige roeping des evangelies, en evenzoo de sacramenten, afhanke-

lijk van de subjectieve gezindheid en werkzaamheid des menschen". Daartegenover verdedigt hij de objectieve waarde van Gods beloften en verbondszegelen door dit argument: „De waarde der spijs moet immers niet afgemeten worden, wat deze is in de schatting van hem, die ziek is, maar naar de waarde, die zij heeft voor den mensch in het gemeen. Met andere woorden: de waarde der dingen moet naar hun eigen inhoud en het belang, dat de mensch daarbij heeft, geschat worden, maar niet naar het gebruik dat de mensch hier dikwerf van maakt" (89). En als men dan telkens aankomt met de bewering, dat de mensch niet uit zichzelf tot geloof komen kan, dan antwoordt Pieters: „Toegestemd, doch wie (als hij regtzinnig is) zegt, dat de mensch het tweede deel des verbonds in eigen kracht betrachten kan en moet? Neen, naar den aard des genadeverbonds heet het: Doet uwen mond wijd open en ik zal hem met goederen vervullen; die zoekt, die vindt; die klopt, wordt opengedaan" (89).

Genoeg om te bewijzen, dat iemand als Dr. Pieters vrijmoedig en uit volle overtuiging in geheel denzelfden geest gesproken heeft als telkens door bezwaarden en vrijgemaakten in den laatsten tijd is gedaan. Het is de oude strijd, die ons is opgedrongen: de strijd om de waarachtigheid van den doop en de daarin verzegelde beloften Gods. Het getuigt van een bitter slechte kennis der historie, wanneer in 1942 en daarna van synodewege deze leer wordt voorgesteld als een nieuwe en ongehoorde opvatting! Door Gods genade heeft ze standgehouden in de Afgescheiden kerken, en weerstand geboden tegen de verbonds- en sacramentstheorieën, zooals die vooral door Dr. A. Kuyper en zijn school naar voren zijn gebracht. Als b.v. Dr. J. Hulst in 1891 vanuit Amerika zijn waarschuwend betoog over „Supra en Infra" tegen Dr. Kuyper in 't licht geeft, beroept hij zich nadrukkelijk op het boek van Pieters over het Baptisme. Deze stem van ons voorgelicht scheen later verloren te gaan¹⁾; maar onze Verbondsgod heeft gezorgd, dat ze nu met meer kracht dan ooit ons weer toespreken kan, juist nu ze met geweld werd onderdrukt en gesmoord. Als vrijgemaakte kerken staan wij nog in den band van voorheen, en zijn Gods beloften en sacramenten ons weer voor oogen komen te staan, zooals dat ook in den strijd van de vorige eeuw gebeurd is.

En daarin ligt nu, temidden van allerlei moeite en strijd, onze rijkdom en onze verantwoordelijkheid voor het heden en voor de toekomst. Wormser, Pieters en anderen hebben in de vorige eeuw weer een open oog gekregen voor den funesten invloed van doopersche ideeën over het verbond en den doop. Prof. Greijdanus heeft diezelfde ideeën gesignaleerd in de argumentatie, waarmee het Praedivius de bezwaren te lijf ging. Het zijn trouwens niet alleen de nu vrijgemaakten, die dit hebben ingezien. Ik kan wijzen op Dr. van Teylingen, die in zijn „Aard en achtergrond van het geschild in de Gereformeerde Kerken" er op wijst, dat de Gereformeerde Kerken vanaf de Hervorming front moesten maken tegen het moralisme van Rome en de Remonstranten en tegen het spiritualisme van de Dooperschen (3), en dat z.i. het Praedivius niet vrij is van Doopersche, spiritualistische gedachten (19). En buiten onze kring is verder te noemen de onvermoeide waarschuwing van Dr. J. G. Woelderink, die eveneens de gevaren der Doopersche geestesstrooming tot in den tegenwoordigen tijd heeft aangewezen en bestreden.

Deze doopersche richting is tegelijk met de Hervorming opgekomen, en heeft aan de Reformatie onberekenbare schade toegebracht. Veel oprecht vrome menschen behoorden er toe. Ze hebben hun overtuiging vaak met hun leven moeten bekopen. Maar al hadden de Hervormers eerbied voor hun offervaardigheid, toch hebben zij al heel spoedig het groote gevaar van de doopersche gedachten ingezien, en er tegen gestreden, o.a. in openbare twistgesprekken (Zürich, Straatsburg, Frankenthal, Emden, Leeuwarden). Dr. van Teylingen en Dr. Woelderink zien terecht de eigenlijke dwaling der Dooperschen in hun spiritualisme, d.w.z. ze scheiden den Geest voortdurend van de stof, en hebben daarom het inwendige genadewerk Gods verheerlijkt ten koste van het uitwendige Woord en sacrament. Vandaar, dat zij bij voorkeur spraken over den rijkdom van Gods uitverkorenen, in plaats van uit te gaan van den geopenbaarden verbondszegen, die aan alle kinderen der kerk is toegezegd. Vooral Calvin heeft zich met al zijn kracht tegen deze opvatting verzet. Trouwens, in zijn strijd met Servet heeft hij eveneens moeten vechten tegen beweringen, zooals die in onze tijd door de theologen van het Praedivius op den voorgrond zijn gesteld.

In de vorige eeuw heeft Wormser datzelfde doopersche gevaar al scherp onderkend in de manier, waarop ook in Afgescheiden kringen vaak over het verbond werd gesproken en gedacht. Hij schrijft over „de tegenwoordige verwaarloozing van het genadeverbond, waardoor men zich thans bijna buiten staat gesteld heeft de vaders in de Belydenis- en Liturgische Schriften te verstaan, en waardoor vele godvruchtigen, indien zij hun overtuigingen vrij zouden uitspreken, inderdaad meer Baptistisch dan Gereformeerd zijn" (ik citeer uit den door Dr. J. A. Schep

bewerkten druk, pag. 95). Juist daarom kwam hij met kracht op voor de heerlijkheid van Gods verbond en Zijn beloften, zooals die van buiten af tot ons en onze kinderen komen in de openbaring van het Woord.

Wie deze in de Schrift vastgelegde beschrijving van onze erfenis durft te noemen een nog-maar-uitwendig verbond, doet den Geest der genade geen eer aan. Gelukkig, dat onze voorouders zoo diep overtuigd zijn gebleven van de zaligmakende kracht van Gods Woord! Zij hebben met nadruk beleden, dat wij door den doop steeds weer vermaand en verplicht worden, onze reiniging en zaligheid buiten onszelf in Christus Jezus te zoeken. Wormser zegt het weer zoo mooi: „De doop dan, hetzij die aan kinderen, of aan bejaarden welke nog niet tot de Kerk behooren, wordt toegediend, verzegelt nooit hetgeen de mensch reeds in zichzelf bezit, maar altoos hetgeen hij in God hebben kan en heeft. En het geloof bestaat niet in een zien op het eerste, maar in een zien op het laatste..... Daardoor is het voorwerp des geloofs vast en onwrikbaar; en bestaat er mogelijkheid, dat de onderwerpen, de individuen, de kerken en volken, zich door het geloof in het voorwerp, uit de grenzeloze verwarringen van gemoeds- en verstandbeoogingen ontwikkelen tot Christelijke zelfbewustheid" (pag. 9 ed. Schep).

Het is de oude strijd, dien wij hebben te voeren: de strijd om de vastheid en heiligheid van Gods verbondswaarden en verbondszegelen, om de klare helderheid van de vragen, die de ouders hebben te beantwoorden bij den doop van ieder kind in de kerk. Over die duidelijke betekenis van Gods verbondsbeloften is door de synodale theorieën een rookgordijn gelegd. En dienzelfde mist zien we ook in veel uitingen van onze geestverwanten in het buitenland²⁾. Dat alles is al verdrietig. Maar het ergste is, dat men ons tot op heden heeft gesmaad en gebrandmerkt, omdat wij het hebben durven opnemen voor de heldere opmerkingen van Afgescheidenen als Wormser en Pieters (om van anderen, b.v. Helenius de Cock, maar te zwijgen).

Wij durven Gods beloften te aanvaarden voor al onze kinderen, hoofd voor hoofd; niet uit brutalen overmoed, maar vanwege het Woord des Heeren: u komt de belofte toe en uw kinderen. Wij durven onze kinderen te houden voor wat ze zijn: in Christus geheiligd, erfgename van het Rijk Gods en van Zijn verbond. En wanneer onze tegenstanders ons dan hardnekkig blijven beschuldigen van veruitwendiging der verbondslere, of van een opvatting waarbij al onze kinderen eigenlijk voor wedergeboren gelden, dan kunnen wij alleen maar bedroefd en verontwaardigd zijn over zooveel onkunde en onwil tot het recht verstaan van de taal des verbonds.

Alleen — hierbij mag het niet blijven. Wij mogen niet volstaan met ons af te grenzen van een theorie, die het verbond en den doop in den mist zet, en de verborgen dingen naar voren haalt ten koste van de geopenbaarde. Nu wij teruggekeerd zijn tot de oude vrijheid van verbondsbeschouwing, moeten wij ook komen tot een hoe langer hoe duidelijker inzicht in de twee deelen van het genadeverbond, zooals dat heel het leven omvat.

Daar ligt de groote taak voor onze theologen, voor onze Theologische Hoogeschool. God heeft ons weer de historische taak opgelegd om den rijkdom van Zijn verbond te onderzoeken en te bewaren. Dat wordt al moeilijker, temidden van een wereld die gebukt gaat onder den toenemenden last van het ongelooft en de onzekerheid. Maar ook voor deze opdracht geldt de belofte van den H. Geest, Die de kerk in alle waarheid leiden zal. Het is een heerlijk werk, de erfenis van Gods verbond en woorden over te dragen aan het komende geslacht en het daardoor te sterken voor den grooten strijd. De moeilijke strijd in de Afscieding is niet vergeefs geweest! Laten wij dan bemoeid den strijd weer voortzetten. Het gaat om Gods Woord — dat zegt genoeg voor wie gelooft.

L. DOEKES.

²⁾ Zoo b.v. bij Dr. Hoeksema, doch ook bij zijn tegenstanders

EEN „MANNELIJK" ANTWOORD?

In het schrijven van de laatstgehouden Zwolse synode der synodocratische kerken aan de deputaten van onze Geref. kerken in Nederland, komt onder meer deze zinsnede voor:

„In elk geval is, voor zoover ons bekend is, op niemand in dit conflict de persoonlijke censuur toegepast".

Ik wil den heeren synodeleden echter in herinnering brengen, dat in Leiden destijds Dr. A. Veldman officieel van kerkeraadswege aanzegging gekregen heeft, zich van de Tafel des Heeren te onthouden; hetzelfde is ook mij ten deel gevallen; ook mij werd door een mijner buurtouderlingen, vlak vóór het Avondmaal in Sept. 1944 meegedeeld, dat de kerke-

raad besloten had, mij af te houden van de Tafel des Heeren. Reden in beide gevallen: onze houding in het kerkelijk conflict.

Verder woont in de De Mey v. Streefkerkstraat 5: broeder L. J. Poort. Deze broeder wilde zijn kind laten doopen; na een gesprek met Dr. H. A. Wiersinga over de doopvragen, deelde Dr. Wiersinga hem mede, dat zijn kind den eerstvolgenden Zondag niet gedoopt kon worden.

Leden van de Zwolse synode waren o.a. Dr. H. A. Wiersinga en ouderling S. Melse, beiden bijzondere ambtsdragers in de synodocratische kerk van Leiden. Zij hadden deze gevallen toch wel mee kunnen deelen, toen de tekst van dit schrijven werd vastgesteld.

Vergeetachtigheid kan lastig zijn.

Op publieke correctie van de onjuistheid zal ik maar niet rekenen.

Verder trof mij nog een zinsnede, deze:

„Wij hoopten, dat Gij en Uw Synode daarin vooral zouden hooren de begeerte naar kerkelijke gemeenschap met degenen, met wie wij ons nog steeds in Christus vereenigd weten".

Voor mij ligt de „Toelichting op het synodebesluit tot schorsing van Prof. Dr. K. Schilder"; de adresseering luidt: „Aan de Raden van de Gereformeerde kerken in Nederland". Op pg. 18 bovenaan lees ik daarin dit oordeel van de Generale Synode aangaande Prof. Schilder: „Hij heeft zich door zijn houding schuldig gemaakt aan de in art. 80 K. O. genoemde zonde van scheurmaken en aan wat in ons Avondmaalsformulier wordt omschreven als het begeeren aan te richten van tweedracht, sekten en mitterij in kerken". (spatieering van mij, P. J.)

Nu wordt in dit schrijven der Zwolse synode alleen gesproken over de „openbare grove zonde", genoemd in art. 79 en 80 K. O.; maar ik mis de behandeling van de beschuldiging op grond van het Avondmaalsformulier.

Toch waren het destijds duidelijk twee beschuldigingen. Er staat in de „Toelichting" overduidelijk: schuldig aan art. 80 EN aan wat in ons Avondmaalsformulier wordt omschreven, enz. De laatste beschuldiging nu, die destijds zoo publiek mogelijk gemaakt is (aan alle kerkeraden toegezonden, de „Standaard" wijdde er 7 kolommen druks aan!), is de ernstigste; immers, volgens het Avondmaalsformulier moeten „deze allen, zoo lang zij in zulke zonden blijven, zich van deze spijze (welke Christus alleen voor zijne geloovigen verordeneerd heeft) onthouden, opdat hun gerichten en verdoemenis niet des te zwaarder worde. En ook: die zich met zulke ergerlijke zonden besmet weten, moeten vermaand worden, van de Tafel des Heeren zich te onthouden; en verkondigd, dat zij geen deel in het Rijk van Christus hebben". Andere lezing van dit kerkelijk formulier is toch niet wel mogelijk voor een gewoon menschenkind; wij moeten dit formulier toch eenvoudig lezen, zóó als het er staat; het is toch niet geschreven, speciaal voor hoogleraren in de godgeleerdheid, maar toch evenzeer voor de eenvoudige geloovigen, die niet gewend en geoeft zijn stukken op advocatenmanier te lezen.

Ik wijs dan op de gedeelten, die ik spatieerde.

En ik sla de plank toch niet mis, als ik constateer, dat allen, die in dezelfde „zonde" als Prof. Schilder zijn blijven „liggen", ook onder hetzelfde oordeel moeten vallen.

Nu weet ik wel, dat de synode aan den kerkeraad van Kampen, van welke kerk Prof. Schilder lid was, op de mededeeling van dien kerkeraad, dat hij er niet over dacht, Prof. S. van het Avondmaal af te houden, berichtte, dat dit ook geenszins de bedoeling van de synode was!

Maar, en dat stel ik met grooten nadruk vast: als de synode die consequentie niet aan wilde of durfde, dan had zij die beschuldiging ook geen minuut langer mogen handhaven! Dan had zij, even publiek als zij deze grievende beschuldiging van de daken gepredikt had, even publiek moeten melden: deze beschuldiging trekken wij volledig in!

Maar dat deed zij niet; en dat hebben haar opvolgers ook niet gedaan. En waar er onder haar opvolgers waren (ik denk aan de buitengewone synode van dit voorjaar), die speciaal samengekomen waren om zich te beraden over mogelijke onjuistheden van vorige synoden en wegen te openen voor een mogelijke hereniging, daar had toch allermint verwacht mogen worden, dat men deze, tot in harten nieren grievende beschuldiging, ruiterlijk had teruggenomen.

En omdat men zich nu, eind 1946, reeds zoovele malen, over al deze zaken, opnieuw heeft moeten beraden, moeten wij gaan concluderen: niet, dat men dit nagelaten heeft, maar, „dat men dit geweigerd heeft!"

En dan nu maar weer argeloos aan ons schrijven: „met wie wij ons nog steeds in Christus vereenigd weten"?.....

Toen de classis Leiden Dr. Veldman afgezet had, zond zij mededeeling hiervan aan alle kerken in Nederland per schrijven van 4 Oct. 1944. In dit schrijven komt deze passage voor „.....dat deze tuchttoefening onder 's Heeren zegen moge bevorderlijk zijn aan een

¹⁾ Geen wonder, want ze werd.... doodgezwegen. Zoo b.v. in de dissertatie van Drs G. Kramer, die uit de vorige eeuw alleen Wormser en Scholte noemt, maar verder aan heel den strijd in de Afscieding voorbijgaat. Dat is wel zeer onwetenschappelijk!